

Täysistunto

Tiistai 25.3.2025 klo 14.00—16.32

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 197/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 4/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 4/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Puisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.10 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, hyvä puhemies! Esittelen talousvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä koskien sähkömarkkinalakia ja sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä annettua lakia. Esityksen päätavoitteena on toimeenpanna työ- ja elinkeinoministeriön älyverkkotyöryhmän loppuraportissaan esittämiä toimia, joilla älykäs sähköjärjestelmä voi palvella asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistää toimitusvarmuuden ylläpitoa. Esitys pyrkii myös turvaamaan kuluttajan asemaa sähkömarkkinoilla rajaamalla uuden, etämyynnissä tehdyn sähköntoimitusopimuksen voimaantuloaikaa sekä panemalla täytäntöön sähkömarkkinadirektiivin säännöksen liittyen määräaikaisten kiinteähintaisten sähköntoimitusopimusten irtisanomismaksuihin. Voimassa olevaa sääntelyä pyritään selkeyttämään sähkömarkkinalain liittymisjohdon määrittelyä ja verkonhaltijan liittämismaksuvelvollisuuteen liittyvien säännösten osalta. Lisäksi esitetään pantavaksi täytäntöön uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämistä koskevat direktiivin säännökset verkkoon syötetystä uusiutuvista energianlähteistä tuotetusta sähköstä maksettavasta korvauksesta. Eli tähän sisältyy useita toimia, joita käyn nyt läpi pääpiirteittäin.

Valiokunta pitää tavoitteita kannatettavina ja puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä mietinnössä selvitetyn muutoksen. Ne liittyvät erityisesti tarpeeseen luopua ehdotetusta yhteislaskutusta koskevasta sääntelystä, jonka ongelmana on erityisesti luottotappioriskin jakautuminen vähittäismyyjän ja verkonhaltijan välillä.

Hallituksen esittämässä mallissa luottotappioriski olisi jaettu vähittäismyyjän ja jakeluverkonhaltijan välillä ja asiakasriskiä kohdistuisi verkonhaltijaan sen saatavien osalta. Asiantuntijakuulemisessa keskeiseksi huolenaiheeksi on kuitenkin noussut, että ehdotettu malli voisi heikentää verkonhaltijan mahdollisuutta saataviensa hallintaan vähittäismyyjän hoitaessa perintätoimet. Mallin toteuttaminen edellyttäisi jakeluverkonhaltijan roolin vahvistamista maksujen hallinnan ja perinnän osalta, vähittäismyyjän perintävelvoitteen selkeyttämistä sekä sen varmistamista, ettei jakeluverkonhaltijoiden saatavien realisoitu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2025 vp

misessa esiintyisi merkittävää viivettä. Mallin toteuttaminen voisi olla kuitenkin haastavaa myös tietojärjestelmävaatimusten ja laskutusjärjestelyjen vuoksi. Valiokunta arvioi, että ehdotetun kaltainen yhteislaskutuksen sääntely voisi sääntelytaakan, tulkintaongelmien ja hyötyjen epätasaisen jakautumisen kautta luoda enemmän ongelmia kuin ratkaista niitä. Valiokunta ehdottaakin esitetystä yhteislaskutusta koskevasta sääntelystä luopumista.

Herra puhemies! Jakelupalvelumaksu voisi ehdotetun sääntelyn mukaan koostua perusmaksusta, energiamaksusta ja tehomaksusta. Lisäksi niillä loppukäyttäjillä, joiden sähkönkäyttöpaikka on varustettu yli 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla, jakelumaksussa voisi lisäksi olla loistehokomponentti. Jakelumaksurakenteet vastaisivat jo käytössä olevia maksurakenteita, ja verkonhaltijat päättäisivät maksukomponenttien käytöstä itsenäisesti kuten nykyisinkin. Jakelumaksujen osalta jakeluverkonhaltijoita ei velvoitettaisi korvaamaan jakelupalvelun perusmaksua tehomaksulla tai siirtymään kulutus pohjaiseen sähkön jakelumaksuun.

Valiokunta pitää perusteltuna yhtenäistää jakelumaksujen rakenteita ja edistää sähkönjakelun tehopohjaista hinnoittelua. Erityisesti tehomaksujen määräytymisperusteille voidaan arvioida olevan selkeä tarve: nykyisin jakeluverkkojen sähkönjakelun hinnoittelurakenteet vaihtelevat jakeluverkoittain ja maksukomponentit sekä aika- ja kausijaotukset voivat erota toimijoiden välillä. Tehomaksun tavoitteena on erityisesti edistää jakelupalvelumaksujen aiheuttamisperiaatteen mukaisuutta ja parantaa loppukäyttäjän mahdollisuutta vaikuttaa maksujensa määrään sähkönkulutustaan säätelemällä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, ettei jakelumaksujen määräytymisellä tai jakeluverkonhaltijoiden tuotteiden maksukomponentin muutoksilla ole vaikutusta jakeluverkonhaltijoiden sallittuun kokonaisliikevaihtotasoon, joka määräytyy hinnoittelun valvontamekanismien perusteella. Tehomaksulla vaikutettaisiin sen sijaan kustannusten kohdentumiseen ja jakautumiseen asiakkaiden välillä. Tehokomponentin täsmällisten kuluttajavaikutusten arviointi on kuitenkin haastavaa. Valiokunnan saaman selvityksen perusteella tehomaksujen vaikutukset liittyvät enemmän verkon kapasiteettiin kuin sähkömarkkinaan tai sen hinnanmuodotukseen. Välillisesti vaikutusta sähkömarkkinoihin voi kuitenkin muodostua loppukäyttäjien kulutuskäyttäytymisen kautta. Etenkin kiinteällä hinnalla sähköä ostavilla tehomaksun kulutusta tasaava vaikutus voi kohdistua huipputunneille kulutusta vähentäen, millä voi olla positiivinen vaikutus markkinan toimintaan. Tehomaksun käyttöönotto voi edistää myös toimitusvarmuutta verkon ylikuormituksen välttämisen kautta.

Arvoisat edustajat! Sähkömarkkinalain liittymisjohdon määritelmää esitetään täsmennettäväksi siten, että määritelmä mahdollistaisi yksiselitteisesti yhden tai useamman voimalaitoksen ja niihin kytkeytyvän yhden tai useamman energiavaraston muodostaman kokonaisuuden liittämisen sähköverkkoon kokonaisuuden yhteisellä liittymisjohdolla, niin kutsutulla hybridiliitymällä.

Ehdotetun 3 §:n muutoksen säännöskohtaiset perustelut sisältävät sähkönkäyttökohteen määritelmän. Sähkönkäyttökohteella tarkoitettaisiin kohdetta, jota varten liittyjä hankkii sähköliittymän. Sähkönkäyttökohteeksi katsottaisiin esimerkiksi sähkömarkkinalain 4 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu kiinteistö tai sitä vastaava kiinteistöryhmä, jolla sijaitseva sähköverkko ei kuulu luvanvaraisen sähköverkkotoiminnan piiriin. Sähkönkäyttökohteessa voisi olla sähkönkulutuksen lisäksi myös sähköntuotantoa ja energiavarastoja. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että asiaa koskevaa sääntelyä on tarkoitus edelleen täydentää sähkön suurjänniteverkkoja koskevassa hallituksen esityksessä. Valiokunta pitää esitystä tärkeänä ja kiirehtii sitä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2025 vp

Liittymisvelvollisuutta koskevat ehdotukset on hallituksen lainsäädäntösuunnitelmassa jaettu nyt tarkasteltavaan hallituksen esitykseen ja kevään 2025 aikana annettavaan niin sanottua suurjänniteverkkoa koskevaan hallituksen esitykseen. Nyt käsiteltäviä ehdotuksia on pidetty kiireellisinä muun muassa jakeluverkon kohtuuttoman pitkiä liittämisaikoja koskevan kritiikin vuoksi. Tarkoituksena on, että nyt käsiteltävä sääntely muodostaisi yhtenäisen kokonaisuuden tulevan hallituksen esityksen kanssa. Molempien esitysten tavoitteena on edistää niin liittyjien investointeja kuin verkonhaltijoiden verkkoinvestointeja. Nyt esitetyn säännöksen mukaan kohtuullinen liittämisaika kantaverkossa ja suurjännitteisessä jakeluverkossa saisi ylittää 24 kuukautta ja jakeluverkossa kuusi kuukautta ainoastaan, jos se on tarpeen liittynän laajuuden ja teknisen toteutuksen vuoksi tai jos siihen on muita erityisiä syitä.

Määräaikaisten sähkömyynti- tai aggregointisopimusten irtisanomisesta perittävän maksun sääntelyllä pyritään määrittämään kohtuullisen irtisanomismaksun suuruutta ja selkeyttämään tilannetta markkinoilla. Sähkömyyntisopimusten irtisanomismaksuihin liittyvä käytäntö on vaihdellut Suomessa yhtiökohtaisesti ja käytössä on ollut muun muassa tietyn euromäärän suuruisia maksuja tai koko sopimuksen jäljelle jäävän kauden arvioidun kulutuksen kattavia maksuja. Esitetty sääntely estäisi jatkossa jälkimmäisen käytännön mukaisen sopimussakon käytön. Maksujen tulisi jatkossa olla oikeasuhtaisia eivätkä ne saisi ylittää sopimuksen irtisanomisesta vähittäismyyjälle tai itsenäiselle aggregaattorille aiheutuvaa suoraa taloudellista tappiota. Talousvaliokunta pitää tärkeänä määräaikaisten sopimusten irtisanomisesta perittävien maksujen ennakoitavuutta, yhtenäisyyttä ja kohtuullisuutta. Valiokunta katsoo, että ehdotettu sääntely toisi tapauskohtaisen, kuluttajan-suojasääntelyyn pohjautuvan kohtuuttomuusarvioinnin rinnalle konkreettisen arviointiperusteen irtisanomismaksujen tarkastelulle sekä korvausta koskevan ylärajan ja turvaisi näin kuluttajien asemaa.

Arvoisa Puhemies! Mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.18 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Entisenä sähköammattilaisena kiinnostaa tämä alue jonkinmoisen määrän.

Ensinnäkin, kun katsoo tätä mietintöä ja tätä ehdotusta, niin minulle tulee ensimmäisenä mieleen, kuinka tasapainossa tämä on asiakkaan näkökulmasta ja markkinoiden näkökulmasta ja verkon näkökulmasta, koska nämä kaikki kolme pitää ratkaista yhtä aikaa.

Asiakkaiden näkökulmasta tässä on tietenkin lähtökohtana se, että sopimusten tekeminen ja ne muut olisivat hyvin yksinkertaisia ja että itse pystyy vaikuttamaan siihen hinnoitteluun sillä tavalla kulutusta muuttelemalla, että voi omaa laskuaan, sen suuruutta, tällä tavalla säännellä. Se tässä jossain määrin toteutuu, ja siinä mielessä päästään eteenpäin.

Markkinoiden näkökulmasta tämä on sillä tavalla mielenkiintoinen, kun täällä tulee tämä markkinapohjainen kuormanohjaus, jossa sitten markkinoiden näkövinkkelistä ohjataan sitä kuormaa, ja se tarve ei välttämättä ole sama siellä kuluttajan päässä. Siellä voisi olla sähkön käytölle tarvetta, ja markkinat ohjaavat sitä. Tässä tämä tasapainon hakeminen on tärkeitä, ja siinä mielessä se sopimuksellisesti pitää myöskin varmistaa.

Sitten kun katsotaan verkon näkökulmaa, niin kun tässä haetaan lisää joustoja verkkoon tätä kautta erilaisilla energiavarastoilla ja sitten näillä tehomaksuilla ja muilla, niin miten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 29/2025 vp

tämä verkko, jakeluverkko ja kantaverkko, toimii tässä tilanteessa kaiken kaikkiaan niin, että pullonkauloja ei synny?

Eli täällä on monta ulottuvuutta, jotka pitää ratkaista yhtä aikaa, ja siinä mielessä nämä välineet ovat mielestäni osaratkaisu siihen. Me ollaan totta kai kehittämässä tätä sähköverkkoa enemmän ja enemmän älypohjaiseen suuntaan, ja me käytetään tätä verkkoa, meidän energiavälinettä, nykyistä paremmin, tehokkaammin koko ajan.

Tämä auttaa nyt tässä vaiheessa, mutta isommat haasteet meillä tulee siinä, että meillä on iso vajuus sähköntuotannosta ja jakeluverkon kapasiteetista. Siellä kummassakin päässä on meillä vajuusta, ja siihen meidän pitää panostaa nykyistä enempi. Tämä on se iso asia, ja sen takia olen tosi tyytyväinen, että näitä pala palalta nytten viedään siihen suuntaan, että Suomen sähköverkko on erittäin toimiva ja vastaa haasteisiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

15.21 Sakari Puisto ps: Kiitoksia! Puhtaasta sähköstä tosiaan tulee yhä enemmän kilpailuvalttia. Me ollaan aika hyviä tässä, ja ei voi oikeastaan korostaa liikaa sitä, että kyse ei ole pelkästään siitä, että tulee ikään kuin johdosta puhdasta sähköä riittävä määrä, vaan siellä on takana valtavan monipuolinen ja monimutkainen järjestelmä, jota ei ihan tuosta vain koidakkaan. Tässä minä ajattelen, että Suomella on hyvä asetelma. Siinä osana on juuri se, että pystytään tuottamaan toimitusvarmaa sähköä joustavasti jatkossakin. On hyvä kuulla edustajan kommentit, että tältä osin tässä hankkeessa, tässä esityksessä, on onnistuttu löytämään tasapainoinen kokonaisuus. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.22 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Puisto hyvin kuvasi tätä meidän sähköverkon tuotantoasiaa. Meillä on erittäin vahvasti nyt niin sanottu puhdas tuotantokapasiteetti. Meillä on ydinvoimaa, vesivoimaa, tuulivoimaa, aurinkovoimaa ja niin edelleen, bioenergiaa, eli meillä tämä kokonaisuus on olemassa. Miten tästä mennään eteenpäin, se on niitä ydinkysymyksiä, ja varmasti on niin, että me haemme tähän sähköverkkoon koko ajan sellaisia toimenpiteitä, että me pystymme vastaamaan niihin haasteisiin, kun puhutaan sähkönkulutuksen kasvusta.

TEMin omissa ennusteissa on, että sähkönkulutus kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä. Se kertoo, että meidän tilanne ei ole vielä ollenkaan hallussa tässä mielessä. Ja jos sitten ajatellaan jakeluverkkoon tai kantaverkkoon investointeja, ne vievät 5—10 vuotta, että ne saadaan toteutettua, eli meillä on tosi kiire tässä asiassa. Siinä mielessä kaikki nämä välineet, jotka tässä nyt tuovat uutta tilaa ja joilla käytetään nykyistä verkkoa entistä paremmin, ovat tässä mielessä kannatettavia. Sen takia tässä on hyviä elementtejä. Minä luulen, että aika moni, kun tässä on aika tämmöisiä teknisiä termistöjä, osa varmaan ajattelee, mitähän tuossa nyt oikein puhutaan, mutta kyllä tässä ihan järkevää kokonaisuutta kasataan. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 197/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.